

ӨРХ, СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВД ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ ҮЗҮҮЛЭХ ЖУРАМ

НЭГ. НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

- 1.1. Энэхүү журам нь хүн амын эрүүл мэндийн эрэлт хэрэгцээнд тулгуурлан төрөөс анхан шатлалын тусламж, үйлчилгээ болон үндсэн мэргэшлийн нэн шаардлагатай зарим тусламж, үйлчилгээг иргэнд тэгш, хүртээмжтэй, тасралтгүй, чанартай, цогц байдлаар үзүүлэх харилцааг зохицуулна.
- 1.2. Өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв нь хүн амд нийгмийн эрүүл мэндийн болон эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээг үзүүлнэ.
- 1.3. Энэхүү журмыг өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвд ажиллаж буй эрүүл мэндийн ажилтнууд мөрдөн ажиллана.
- 1.4. Өрх, сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвийг цаашид “Төв” гэнэ.

ХОЁР. ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ҮНДСЭН ЗАРЧИМ

- 2.1. Үйлчлүүлэгчийн эрхийг дээдэлсэн, тэдний эрүүл мэндийн эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн цогц тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх;
- 2.2. Тусламж, үйлчилгээ авахаар ирсэн хүн бүрд харьяалал харгалзахгүйгээр үйлчлэх;
- 2.3. Иргэд, олон нийтийн оролцоо, дэмжлэгт орчныг хангасан, иргэний сонголтыг хүндэтгэсэн “Хүн төвтэй цогц тусламж, үйлчилгээ”-г үзүүлэх;
- 2.4. Шинжлэх ухааны мэдлэг, ололт, нотолгоонд тулгуурласан тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх;
- 2.5. Нийгмийн эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг тэргүүлэх чиглэл болгох;
- 2.6. Эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд бүх нийтийг хамруулан, хэнийг ч орхигдуулахгүй байх,
- 2.7. Иргэн бүрд эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээг жигд, хүртээмжтэй, чанартай, аюулгүй, чирэгдэлгүй, тасралтгүй, цогцоор үзүүлэх;

ГУРАВ. ӨРХ, СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЕРӨНХИЙ ЗОХИЦУУЛАЛТ

- 3.1. Төв нь стандартын шаардлага, тусгай зөвшөөрөлд үндэслэн энэхүү тушаалын хавсралтад заасан тусламж, үйлчилгээг эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний холбогдох журам, тушаал, эмнэл зүйн заавар, стандартыг мөрдөн иргэнд үзүүлнэ.
- 3.2. Төв нь эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн, эрүүл мэндийн ажилтныг ажиллах нөхцөлийг ханган ажиллана.

3.3. Төв нь цахим бүртгэл, төрийн нэгдсэн цахим сүлжээнд холбогдох, зайн оношилгоо, мобайл болон дижитал технологийг ашиглан тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх нөхцөлийг бүрэн хангасан байна.

3.4. Төв нь эрүүл мэндийн ажилтны мэргэжлийн ёс зүйн хэм хэмжээг мөрдүүлэх, харилцаа, хандлагын доголдол гаргахаас сэргийлж, мэргэжил арга зүйгээр хангаж ажиллана.

3.5. Төв нь нутаг дэвсгэрийн нийт хүн амын бүртгэл судалгааг жил бүр шинэчлэн, иргэнийг эрүүл мэндийн бүлгээр ангилан, эрсдэлийг үнэлж, хяналт тогтоон, шаардлагатай тусламж, үйлчилгээг үзүүлнэ.

3.6. Эрүүл мэндийн байдлаар нь хүн амыг ангилах тухай:

3.6.1. **Эрүүл мэндийн 1-р бүлэг (цоо эрүүл):** Эмнэл зүйн үзлэг шинжилгээгээр биеийн болон сэтгэцийн ямар нэг өөрчлөлтгүй хүнийг хэлнэ.

3.6.2. **Эрүүл мэндийн 2-р бүлэг (эрүүл):** Энэ бүлэгт эмчилгээ шаардлагагүй, төрөлхийн ямар нэгэн согог, урьд нь өвчилсний үлдэцтэй, эсвэл өвчний эхлэл нууц үеийн зарим илрэлтэй боловч ажлын чадвар хязгаарлагдаагүй, хөдөлмөрийн чадвартай хүмүүс орно.

3.6.3. **Эрүүл мэндийн 3-р бүлэг:** Ээнэгшил бүхий архаг өвчтэй хүн - Энэ бүлэгт лаборатори болон багажийн шинжилгээгээр онош нь батлагдсан, архаг өвчин нь сэдрэлгүй, өвчин нь төгс эмчлэгдэх бүрэн боломжтой, ажлын чадвар нь хязгаарлагдаагүй, хөдөлмөрийн чадвартай хүмүүс орно. *(Ээнэгшил гэдэг нь жилд 2-оос доошгүй өвчний дахилт илрээгүй тохиолдлыг хэлнэ.)*

3.6.4. **Эрүүл мэндийн 4-р бүлэг:** Хагас ээнэгшил бүхий архаг өвчтэй хүмүүс- Энэ бүлэгт лаборатори болон багажийн шинжилгээгээр онош нь батлагдсан, архаг өвчин нь үе үе сэдрэлтэй, бусад өвчнүүдтэй хавсарсан, өвчний хүндрэл өгөх магадлал өндөртэй, ажлын чадвар хязгаарлагдаагүй боловч хөдөлмөрийн чадвараа тодорхой хэмжээгээр алдсан хүмүүс орно. *(Хагас ээнэгшил гэдэг нь жил бүр өвчний дахилт явагдаж хөдөлмөрийн чадвараа 1 сараас илүүгүй хугацаагаар алдсаныг хэлнэ.)*

3.6.5. **Эрүүл мэндийн 5-р бүлэг:** Ээнэгшлээ алдсан архаг өвчтэй хүмүүс хамрагдана. Энэ бүлэгт лаборатори болон багажийн шинжилгээгээр онош нь батлагдсан, архаг өвчин нь байнгын сэдрэлтэй, бусад өвчнүүдтэй хавсарсан, өвчний хүндрэлийн зэрэг нь 2-3, хөдөлмөрийн чадвараа алдсан, хөнгөвчлөх эмчилгээнд хамрагдсан хүмүүс орно. *(Ээнэгшлээ алдсан гэдэг нь өвчний дахилт олширсон, 1 сараас дээш хугацаагаар хөдөлмөрийн чадвараа алдахыг хэлнэ.)*

3.7. Эрүүл мэндийн байдлаар нь айл, өрхийг ангилах:

3.7.1. **Эрүүл өрх:** Эрүүл мэндийн III-V бүлэгт хамаарагдах архаг өвчтэй хүн байхгүй бөгөөд жилд өрхийн аль нэг гишүүн нь өвчилж үзүүлсэн тоо нэгээс илүүгүй байна.

3.7.2. **Эрүүл мэндийн бага өртөмтгий өрх:** Гэр бүлийн дотор архаг өвчтэй хүн нэгээс илүүгүй бөгөөд жилд өрхийн нэг гишүүн хурц халдварт өвчнөөр 3-аас илүүгүй удаа өвчилж үзүүлсэн байна.

3.7.3. **Эрүүл мэндийн өртөмтгий өрх:** Гэр бүлийн дотор архаг өвчтөн 2 ба түүнээс олон, жилд өрхийн нэг гишүүн хурц халдварт өвчнөөр

өвчилсөн тоо 3-аас олон байна. (Түүнчлэн хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэн, ганц бие өндөр настан, бүтэн өнчин, хагас өнчин хүүхэдтэй, хорт хавдар, сүрьеэ, сэтгэл мэдрэлийн өвчтэй хүнтэй өрхийг энд хамааруулна.)

3.8. Төв нь хүн амын эрүүл мэндтэй холбоотой анхдагч өгөгдлийн мэдээллийн санг ашиглах, шинэчлэх, түүний хадгалалт, хамгаалалт, ашиглалтын зохих нөхцөлийг бүрдүүлэн холбогдох дүрэм журмын хүрээнд ажиллана.

3.9. Эмчийн үзлэг болон эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээ үзүүлсэн тохиолдлыг холбогдох журам, маягтын дагуу үнэн зөв, бүрэн гүйцэт, давхардалгүйгээр цахим эсхүл цаасан хэлбэрээр бүртгэнэ.

3.10. Жагсаалтад заасан тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх зорилгоор төвүүд зарим тусламж үйлчилгээг хамтран гэрээлэн гүйцэтгэж болно.

3.11. Үйлчлүүлэгч болон үйлчилгээ үзүүлэгчийн аюулгүй байдлыг хангах, стандартын шаардлагыг биелүүлэх зорилгоор зарим үйлчилгээг тухайн үйлчилгээ үзүүлэх зөвшөөрөл бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулан хэрэгжүүлж болно.

3.12. Харьяаллын болон бүртгэлтэй хүн амын эрүүл мэндийн байдал, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээний үндсэн үйл ажиллагаанд жил бүр дүн шинжилгээ хийж, тулгамдаж байгаа асуудал, тухайн тусламж үйлчилгээнээс орхигдож байгаа хүн амын бүлгийг тодорхойлон хүн амд үзүүлж байгаа тусламж үйлчилгээний хүртээмж, чанар, аюулгүй байдлыг тасралтгүй сайжруулах үр дүнг тодорхойлон хэрэгжүүлж ажиллана.

3.13. Төв нь харьяаллын болон бүртгэлтэй хүн амын амын эрүүл, сайн сайхан байдлыг бэхжүүлэхэд чиглэсэн олон талт үйл ажиллагааг хангах үүднээс засаг захиргааны холбогдох бусад нэгжүүдтэй хамтран ажиллаж, үр дүнг тооцож ажиллана.

3.14. Нийгмийн эрүүл мэндийн ноцтой байдал, гамшгийн үеийн бэлэн байдлыг хангах, хариу арга хэмжээ авах, бэлэн байдлыг хангах арга хэмжээ авч ажиллана.

3.15. Төв нь байгууллагын соёл, ажлын байрны эмх цэгц, орчны ээлтэй, тав тухтай байдлыг хангаж, ёс зүй, харилцааны соёлыг нэвтрүүлж, угтах үйлчилгээтэй ажиллана.

3.16. Төвөөс иргэнийг эмнэлгийн лавлагаа шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх эмнэлэгт илгээх журмыг баримтлан, цаг товлох, эргэн дуудах тогтолцоог нэвтрүүлэн, хэрэгжүүлнэ.

3.17. Эмнэлгийн анхан шатны болон яаралтай, түргэн тусламжийн үйлчилгээг үзүүлж, шаардлагатай бол дараагийн шатлалын эрүүл мэндийн байгууллагад шилжүүлнэ.

3.18. Лавлагаа шатлалын эмнэлгийн зөвлөмжийн дагуу үйлчлүүлэгчийн эмчилгээг үргэлжлүүлэн, хяналт тавьж ажиллана.

3.19. Шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлалын тусламж үйлчилгээ үзүүлэгч эмнэлгийн яаралтай тусламжийн багийг дуудаж, газар дээр нь тусламж, үйлчилгээг

үзүүлэх нөхцөлийг хангаж, хамтран ажиллана.

3.20. Үйлчлэх хүрээний хүн амын эрүүл мэндийн үндсэн үзүүлэлтийг сар, улирал бүр дүгнэлт хийж ажиллана.

3.21. Эмзүйн тусламж үйлчилгээг Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын баталсан заавар, журмын дагуу гүйцэтгэнэ.

3.22. Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын баталсан зайлшгүй шаардлагатай ба яаралтай тусламжийн жагсаалтад заасан эмээр хангагдсан байна.

3.23. Улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн чанарын баталгаатай эм, эмнэлгийн хэрэгслээр хангах, эмийн зохистой хэрэглээг хэвшүүлэх, эмийн тун, үл нийцэл, гаж нөлөөг бүртгэх, мэдээлэх үйл ажиллагааг хангаж ажиллана.

3.24. Эм, эмнэлгийн хэрэгслийн хангамж, нөөц, чанар, эмийн зохистой хэрэглээ, захиалга, зарцуулалтад төвийн дарга хяналт тавина.

3.25. Халдваргүйтгэл, ариутгал, хог хаягдлын талаар эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан тушаал, зааврыг мөрдөж ажиллана.

ДӨРӨВ. ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ХҮРЭЭ

4.1. Төв нь тусламж үйлчилгээндээ Монгол улсад хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй стандарт технологи болон дүрэм, журам, зааврыг мөрдөж, энэхүү журмын хавсралтад заасан тусламж, үйлчилгээг дараах хүрээ, хэлбэрийн дагуу үзүүлнэ. Тусламж, үйлчилгээний хүрээ:

- 4.1.1. Эрүүл мэндийн байдалд үнэлгээ өгөх
- 4.1.2. Оношлох
- 4.1.3. Эмчлэх
- 4.1.4. Сувилах
- 4.1.5. Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх
- 4.1.6. Эрүүл мэндийн байдлыг хянах
- 4.1.7. Эрүүл мэндийг дэмжих
- 4.1.8. Сэргээн засах тусламж, үйлчилгээ
- 4.1.9. Уламжлалт анагаах ухааны тусламж, үйлчилгээ
- 4.1.10. Хөнгөвчлөх тусламж үйлчилгээ

4.2. Тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх хэлбэр:

- 4.2.1. Гэрээр
- 4.2.2. Амбулаториор
- 4.2.3. Өдрийн эмчилгээ
- 4.2.4. Хэвтүүлэн эмчлэх

4.1.1. Эрүүл мэндийн байдалд үнэлгээ өгөх:

- 4.1.1.1. Хүүхэд/өсвөр үеийнхний хүүхдүүдийн эрүүл мэндийн үнэлгээ;
- 4.1.1.2. Насанд хүрэгчдийн эрүүл мэндийн үнэлгээ;
- 4.1.1.3. Ахмад настны эрүүл мэндийн цогц үнэлгээ (ICOPE);

4.1.2. Оношлох:

- 4.1.2.1. Лабораторийн шинжилгээ;
- 4.1.2.2. Багажийн оношилгоо;
- 4.1.2.3. Сорьц цуглуулах, тээвэрлэх;

4.1.3. Эмчлэх:

- 4.1.3.1. Өвчний учир үзлэг (ОУӨА-10);
- 4.1.3.2. Яаралтай тусламж, үйлчилгээ;

4.1.4. Сувилах:

- 4.1.4.1. Архаг явцтай, хүнд өвчтэй хүнийг урт хугацаанд сувилах тусламж, үйлчилгээ
- 4.1.4.2. Гэрээр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ,
- 4.1.4.3. Өдрөөр үзүүлэх сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ

4.1.5. Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх:

- 4.1.5.1. Дархлаажуулалтад хамруулах;
 - 4.1.5.1.1. Товлолт дархлаажуулалт
 - 4.1.5.1.2. Нөхөн дархлаажуулалт
 - 4.1.5.1.3. Нэмэлт дархлаажуулалт
 - 4.1.5.1.4. Тархвар судлалын заалтаар хийх дархлаажуулалт

4.1.5.2. Эрт илрүүлэг;

4.1.5.2.1. Халдварт бус өвчний эрт илрүүлэг

- 4.1.5.2.1.1. Амны хөндийн эмгэг
- 4.1.5.2.1.2. Сэтгэц зан төрхийн эмгэг
- 4.1.5.2.1.3. Чихрийн шижин хэв шинж-II
- 4.1.5.2.1.4. Цусны даралт ихсэх өвчин
- 4.1.5.2.1.5. Дислипидеми өвчин
- 4.1.5.2.1.6. Уушгины архаг бөглөрөлт өвчин
- 4.1.5.2.1.7. Бөөр шээс дамжуулах замын өвчин
- 4.1.5.2.1.8. Хоол боловсруулах замын өвчин
- 4.1.5.2.1.9. Хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.1. Умайн хүзүүний хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.2. Элэгний хорт хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.3. Улаан хоолойн хорт хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.4. Ходоодны хорт хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.5. Бүдүүн, шулуун гэдэсний хорт хавдар
 - 4.1.5.2.1.9.6. Хөхний хорт хавдар
- 4.1.5.2.1.10. Сургуульд суурилсан хүүхдийн эрт илрүүлэг

4.1.5.2.2. Халдварт өвчний эрт илрүүлэг;

- 4.1.5.2.2.1. Сүрьеэгийн эрсдэлийн үнэлгээ
- 4.1.5.2.2.2. Сүрьеэ өвчнөөр өвчлөх эрсдэлт бүлгийн хүн амын судалгааг гаргах, тогтмол шинэчлэх
- 4.1.5.2.2.3. Сүрьеэгийн идэвхтэй илрүүлэлт
- 4.1.5.2.2.4. БЗДХ/ ХДХВ/ ДОХ
- 4.1.5.2.2.5. Гепатит В
- 4.1.5.2.2.6. Гепатит С

4.1.5.2.2.7. Сорьц цуглуулах, тээвэрлэх

4.1.5.3. Халдварт өвчний тандалт;

- 4.1.5.3.1. Цочмог халдварт өвчний тархвар зүйн үнэлгээ, дүгнэлт хийхэд дэмжлэг үзүүлэх
- 4.1.5.3.2. Сүрьеэгийн шинэ тохиолдлын гэр бүл болон ойрын хавьтлын үзлэг, хяналт
- 4.1.5.3.3. Тохиолдлыг илрүүлэх, бүртгэх, баталгаажуулах, илгээх, мэдээлэх

4.1.6. Эрүүл мэндийн байдлыг хянах:

- 4.1.6.1. Зүрхний архаг эмгэгүүд;
- 4.1.6.2. Чихрийн шижин хэв шинж-II;
- 4.1.6.3. Цусны даралт ихсэх өвчин;
- 4.1.6.4. Дислипидеми өвчин;
- 4.1.6.5. Шууд хяналттай сүрьеэгийн өдрийн эмчилгээ, хяналт;
- 4.1.6.6. Гепатит В, С;
- 4.1.6.7. Хавдар;
- 4.1.6.8. Жирэмсний хяналт;
- 4.1.6.9. Төрсний дараах эхийн хяналт;
- 4.1.6.10. Ахмад настны хяналт;
- 4.1.6.11. Нярайн хяналт;
- 4.1.6.12. Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэний хяналт;
- 4.1.6.13. Лавлагаа шатлалын эмнэлгээс илгээсэн архаг өвчтөний хяналт;
- 4.1.6.14. Уушгины архаг бөглөрөлт өвчин;
- 4.1.6.15. Бөөр шээс дамжуулах замын өвчин;
- 4.1.6.16. Хоол боловсруулах замын өвчин
- 4.1.6.17. Бусад;

4.1.7. Эрүүл мэндийг дэмжих:

- 4.1.7.1. Хувь хүнд чиглэсэн зөвлөмж;
 - 4.1.7.1.1. Жирэмслэлт, төрөлт, төрсний дараах үе
 - 4.1.7.1.2. Гэр бүл төлөвлөлт, жирэмслэлтээс сэргийлэх арга
 - 4.1.7.1.3. Хүүхэд, нярайн асаргаа
 - 4.1.7.1.4. Эрүүл хооллолт
 - 4.1.7.1.5. Дасгал хөдөлгөөн хийх
 - 4.1.7.1.6. Тамхины хэрэглээг бууруулах
 - 4.1.7.1.7. Архи, донтолтоос сэргийлэх
 - 4.1.7.1.8. Сэтгэцийн эрүүл мэнд
 - 4.1.7.1.9. Эрүүл идэвхтэй насжилтыг дэмжих
 - 4.1.7.1.10. Эрчүүдийн эрүүл мэндийг дэмжих
 - 4.1.7.1.11. Өсвөр үеийн эрүүл мэндийг дэмжих
 - 4.1.7.1.12. Чих, сонсгол хамгаалах
 - 4.1.7.1.13. Нүд хамгаалах
 - 4.1.7.1.14. Амны хөндийн эрүүл мэнд
 - 4.1.7.1.15. Осол, гэмтлээс сэргийлэх

4.1.7.1.16. Халдварт өвчний эрсдэлт зан үйлийг бууруулах /гар угаах, амны хаалт хэрэглэх, зөв ханиаж найтаах болон бусад эрүүл ахуйн зөвлөмж/

4.1.8. Сэргээн засах:

- 4.1.8.1. Үйл ажиллагааны чадварын үнэлгээ, төлөвлөгөө гаргах
- 4.1.8.2. Хөдөлгөөн засал,
- 4.1.8.3. Хөдөлмөр засал;
- 4.1.8.4. Физик эмчилгээ;
- 4.1.8.5. Эрүүл мэндийн боловсрол;
- 4.1.8.6. Туслах хэрэгсэл, төхөөрөмжийн тохируулга.

4.1.9. Уламжлалт анагаах ухааны тусламж үйлчилгээ:

- 4.1.9.1. Өдрийн эмчилгээ;
- 4.1.9.2. Амбулатори;
- 4.1.9.3. Хэвтэн эмчилгээ;

4.1.10. Хөнгөвчлөх тусламж үйлчилгээ:

4.1.10.1. Хөнгөвчлөх эмчилгээ

- 4.1.10.1.1.1. Өвдөлтийн үнэлгээ
- 4.1.10.1.1.2. Тавилан тогтоох Карновскийн үнэлгээ
- 4.1.10.1.1.3. Хяналтын эмчийн зөвлөсөн эмчилгээг хийх;
- 4.1.10.1.1.4. Шаналтгаат шинжийн менежмент
- 4.1.10.1.1.5. Өвчтөн гэртээ нас барсан тохиолдолд цогцос цэгцлэх, ар гэрт зөвлөгөө өгөх

4.1.10.2. Хөнгөвчлөх сувилахуй

- 4.1.10.2.1.1. Хэвтрийн холголт цооролт,
- 4.1.10.2.1.2. Эдгэрэх ба үл эдгэрэх шархны менежмент;
- 4.1.10.2.1.3. Өтгөн хаталттай буюу шингэн алдах үед;
- 4.1.10.2.1.4. Шээс хаагдсан эсвэл задгайрсан үед,
- 4.1.10.2.1.5. Стомын арчилгаа;

5. ТАВ. СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВД ҮЗҮҮЛЭХ ЭМНЭЛГИЙН ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭ

5.1. Сум, тосгоны эрүүл мэндийн төв нь яаралтай тусламжийн нэгж, багийн эмчийн салбар байгуулах, өөрчлөн зохион байгуулах асуудлыг эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний баталсан журмын дагуу зохион байгуулна.

5.2. Түргэн тусламжийн үйлчилгээг Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журам, зааврын дагуу үзүүлнэ.

5.3. Хэвтүүлэн эмчлэх тусламж үйлчилгээг Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журам, зааврын дагуу үзүүлнэ.

5.4. Тусламж, үйлчилгээг үзүүлэх нөхцөл бүрдсэн, тоног төхөөрөмжөөр

хангагдсан, мэргэшсэн эмчтэй сумын эрүүл мэндийн төвд мэс засал, шүдний тусламжийг Эрүүл мэндийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас баталсан журам, зааврын дагуу үзүүлнэ.

5.5. Цус, цусан бүтээгдэхүүний үйлчилгээ

5.5.1. Цус, цусан бүтээгдэхүүний аюулгүй байдал, цус сэлбэх шаардлага гарсан үед бэлэн байдлыг хангах үүрэг, хариуцлагыг сум, тосгоны эрүүл мэндийн төвийн дарга хүлээнэ.

5.5.2. Төв нь нийт хүн амынхаа нэг хүртэлх хувьтай тэнцэх цусны донорыг элсүүлэн бэлтгэж, тогтмол шинжилгээнд хамруулж. эрүүл, аюулгүй цусны бэлэн байдлыг хангана.

5.5.3. Яаралтай цус сэлбэх (төрөх, осол гэмтэл, мэс засал) тохиолдолд бүхэл цус цуглуулж, батлагдсан стандарт, дүрэм, журам, зааврыг мөрдөж, эмчилгээнд хэрэглэнэ.

5.5.4. Цус цуглуулж эмчилгээнд хэрэглэсэн тохиолдол бүрд донороос шинжилгээний сорьцыг авч, аймгийн нэгдсэн эмнэлгийн лабораторид илгээн халдвар илрүүлэх нэмэлт шинжилгээг энзим иммун болон химолюминесценцийн аргаар хийлгүүлэн хариуг авч донорын картад хавсаргана.

5.5.5. Эмч, эмнэлгийн мэргэжилтэн нь цусны донор сонгох, эрүүл мэндийн үзлэг хийх, цус цуглуулах, цусны бүлгүүд тодорхойлох, цус сэлбэлтээр дамждаг халдвар илрүүлэх шинжилгээ хийх, цус сэлбэх аюулгүй ажиллагааг хангах аргачлалд сургагдсан, ур чадвар эзэмшсэн байна.

ЗУРГАА. ХЯНАЛТ ҮНЭЛГЭЭ

6.1. Анхан шатлалын тусламж, үйлчилгээ үзүүлэгч эрүүл мэндийн байгууллагын үйл ажиллагааг үнэлэхдээ эрүүл мэндийн салбарын үйл ажиллагаанд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх нийтлэг журмыг баримтлах бөгөөд үнэлгээнд дараах үзүүлэлт, мэдээлэл, үнэлгээний дүнг тусгана. Үүнд:

6.1.1. Энэхүү журмын гуравдугаар хавсралтад заасан анхан шатлалын тусламж, үйлчилгээний гүйцэтгэлийг үнэлэх шалгуур үзүүлэлт;

6.1.2. Мэдээллийн ил тод байдал, үйлчлүүлэгчийн сэтгэл ханамжийг Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн opendata.1313.mn цахим хуудсанд байршуулсан мэдээлэл;

6.1.3. Дэмжлэгт хяналт, үнэлгээ, шийдвэрийн хэрэгжилтийг үнэлгээний дүн.

6.2. Аймаг, нийслэлийн эрүүл мэндийн газар үнэлж дүгнэлтийг жил бүрийн 6 дугаар сарын 5, 12 дугаар сарын 5-ны өдрийн дотор гарган Эрүүл мэндийн хөгжлийн төвийн асуудал хариуцсан нэгжид хүргүүлнэ.

Эрүүл мэндийн сайдын 2026 оны
 сарын өдрийн дугаар
 тушаалын хоёрдугаар хавсралт

ӨРХ, СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВД ҮЗҮҮЛЭХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ

НЭГ. ӨРХ, СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВД ҮЗҮҮЛЭХ ТУСЛАМЖ, ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЖАГСААЛТ

Тусламж, үйлчилгээ хүрээ	Тусламж, үйлчилгээний жагсаалт	ICD10-1	Хийгдэх үйлдлийн жагсаалт	Насны болон хамаарах хүн амын бүлэг	Давтамж	ӨЭМТ	СТЭМТ	Тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх хэлбэр				Суурь тусламж, үйлчилгээ
								Амбулаториор	Гэрээр	Хэвтэн	Өдрийн эмчилгээ	
Эрүүл мэндийн байдалд үнэлгээ өгөх	Биеийн ерөнхий үнэлгээ	Z00.0, Z00.1, Z00.2, Z00.3	Асуумж авах, жин, өндөр, толгой, бүсэлхийн тойрог хэмжих, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Хүүхдийн хөгжлийн үнэлгээ	Z00.1, Z00.2	Хүүхдийн хөгжлийн асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, Морбас үнэлгээ хийх	9 сар, 18 сар, 36 сар, 48 сар, 60 сар	Товлосон хугацаанд 1 удаа	√	√	√	√			√
	Өсвөр үеийнхний өсөлт хөгжлийн үнэлгээ	Z00.3	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	10 - 19 нас	Жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Ахмад настны эрүүл мэндийн үнэлгээ (ICOPe)	Z00.0	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, I II III түвшинд хуваан эрүүл идэвхтэй насжилтыг дэмжих төвүүдэд холбох, эрүүл мэндийн тусламж, үйлчилгээнд хамруулах, урт хугацааны асаргаанд хамруулах	60 ба түүнээс дээш настай эрэгтэй, 55 ба түүнээс дээш настай эмэгтэй	Жилд 1 удаа	√	√	√	√			√

	Хувь хүний эрсдэлт хүчин зүйлсийн үнэлгээ	Z00.0	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	18+ нас	Жилд 1 удаа	√	√	√				√
Халдварт бус өвчний эрт илрүүлэг	Амны хөндийн эмгэгийн илрүүлэг	Z13.8	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	18 сар – 6 нас, 11-15 нас	Тухайн насанд 1 удаа	√	√	√				√
	Сэтгэц, зан төрхийн эмгэгийн илрүүлэг	Z13.3	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	6 нас, 14 нас, 21 нас, 45 нас, 60 нас	Тухайн насанд 1 удаа	√	√	√				√
	Хоёрдугаар хэлбэрийн чихрийн шижин өвчний илрүүлэг	Z13.1	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, хяналтад бүртгэх	35+ нас	жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Цусны даралт ихсэх өвчний илрүүлэг	Z13.6	Асуумж авах, даралт хэмжих, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, хяналтанд бүртгэх	18+ нас	жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Дислипидеми өвчний илрүүлэг	Z13.8	Асуумж авах, оношилгоо, шинжилгээ хийх эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, хяналтад бүртгэх	40+ нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Зүрх судасны өвчний эрсдэлийн үнэлгээ	Z13.6	Асуумж авах, даралт хэмжих, оношилгоо, шинжилгээ хийх эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, хяналтад бүртгэх	40+ нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Сургуульд суурилсан хүүхдийн эрт илрүүлэг	Z02.0, Z10.8	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, боловсролын байгууллагатай хамтран хараа шалгах, сонсгол үнэлэх, зүрхний цахилгаан бичлэг хийх	6, 11, 15 нас	Тухайн насны хүүхдэд 1 удаа	√	√	√	√			
Халдварт өвчний эрт илрүүлэг	Сүрьеэ өвчний илрүүлэг	Z11.1	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, хяналтанд бүртгэх, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд шилжүүлэх	6+ нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	БЗХӨ-ний илрүүлэг	Z11.3	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд шилжүүлэх	18 - 45 нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√

	ДОХ-ын илрүүлэг	Z11.4	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд шилжүүлэх	18 - 45 нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	В гепатитын илрүүлэг	Z11.5	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд шилжүүлэх	18 + нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	С гепатитын илрүүлэг	Z11.5	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд шилжүүлэх	18 + нас	3 жилд 1 удаа	√	√	√				√
Хорт хавдрын эрт илрүүлэг	Умайн хүзүүний хавдрын илрүүлэг	Z12.4	Дуудах, урилга хүргүүлэх, умайн хүзүүний эсийн шинжилгээний наац авах ба ХПВ шинжилгээний сорьц авах, лавлагаа шатлалд илгээх, эргэж бүртгэх	УХХХ-ийн эсийн шинжилгээн ий наац 27 ба 45-аас 63 хүртэлх насны эмэгтэйд, ХПВ шинжилгээн ий сорьц 30, 40 насны эмэгтэйд	Тухайн насанд болон 3 жилд 1	√	√	√				√
	Хөхний хавдрын илрүүлэг	Z12.3	Асуумж авах, эмчийн үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх	40-70 насны эмэгтэйчүүд	Тухайн насны эмэгтэйчүүдэд 2 жилд 1 удаа	√	√	√				√
	Элэгний хорт хавдрын эрт илрүүлэг	Z12.9	Дуудах, урилга хүргүүлэх , В, С вирусийн түргэвчилсэн сорил хийх, лавлагаа шатлалд илгээх, эргэж бүртгэх, хянах	18+ нас	жилд 1 удаа	√	√	√				√

	Улаан хоолойн хорт хавдрын эрт илрүүлэг	Z12.9	Дуудах, урилга хүргүүлэх , лавлагаа шатлалд дуран оношилгоонд илгээх, эргэж бүртгэх	40<	2 жилд 1	√	√	√				√
	Ходоодны хорт хавдрын эрт илрүүлэг	Z12.0	Дуудах, урилга хүргүүлэх , лавлагаа шатлалд дуран оношилгоонд илгээх, эргэж бүртгэх	40<	2 жилд 1	√	√	√				√
	Бүдүүн шулуун гэдэсний хорт хавдрын эрт илрүүлэг	Z12.1	Дуудах, урилга хүргүүлэх, өтгөнд далд цус илрүүлэх шинжилгээнд хамруулах , лавлагаа шатлалд дуран оношилгоонд илгээх, эргэж бүртгэх	45 <	2 жилд 1	√	√	√				√
Халдварт өвчний тандалт	Цочмог халдварт өвчний тархвар зүйн үнэлгээ, дүгнэлт хийхэд дэмжлэг үзүүлэх	Z29.0, Z29.8, Z29.9	Цочмог халдварт өвчний сэжигтэй тохиолдлыг тусгаарлах, асуумж авах, сорьц авах, лавлагаа шатлалд илгээх, эргэж бүртгэх	Бүх нас	Тохиолдол бүрт	√	√					√
	Гэр бүлийн болон ойрын хавьтлын тандалт	Z20	Сүрьеэ болон цочмог халдварт өвчний тандалтын асуумж авах, сорьц авах, лавлагаа шатлалд илгээх, эргэж бүртгэх	Эерэг тохиолдол	Тохиолдол бүрт							√
	Сүрьеэ өвчнөөр өвчлөх эрсдэлт бүлгийн хүн амын судалгааг гаргах, тогтмол шинэчлэх	-	Сүрьеэ өвчнөөр өвдөх эрсдэлт бүхий хүн амын жагсаалт									√
	Сүрьеэгийн эмийн урьдчилан сэргийлэх эмчилгээ хийх											√
Эрүүл мэндийг хянах	Хоёрдугаар хэлбэрийн чихрийн шижин өвчний хяналт	Z09.8 давхар кодлол E11	Өвчтөнийг дуудах, оношилгоо шинжилгээ хийх, БЖИ үзэх, эмчийн үзлэг хийх, амьдралын хэв маягийг өөрчлөх зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд дараагийн шатлалд илгээх,	Онош батлагдсан бүх хүн	Жилд 4<	√	√	√				√

			лавлагаа шатлалаас хяналтанд авах									
Дислипидеми өвчний хяналт	Z09.8 давхар кодлол E78	Өвчтөнийг дуудах, цусны даралт хянах, үзлэг, оношилгоо хийх, амьдралын хэв маягийг өөрчлөх зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Онош батлагдсан бүх хүн	Жилд 4<	√	√	√					√
Зүрх судасны эмгэгийн хяналт	Z09.8 давхар кодлол I10, I11, I12	Өвчтөнийг дуудах, цусны даралт хянах, үзлэг, оношилгоо хийх, амьдралын хэв маягийг өөрчлөх зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Онош батлагдсан бүх хүн	Жилд 4<	√	√	√					√
Сүрьеэ өвчний хяналт	Z09.8 давхар кодлол A15, A16, A17, A18, A19	Өвчтөнийг дуудах, үзлэг, оношилгоо хийх, сүрьеэгийн диспансертай хамтран эмийн эмчилгээг хийх , амьдралын хэв маягийг өөрчлөх зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Онош батлагдсан бүх хүн	Жилд 4<	√	√	√	√				√

Жирэмсний хяналт	Z34, Z35	Эхийг дуудах, үзлэг, оношилгоо хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Жирэмсэн эмэгтэй	Товлолын дагуу нийт 8 удаа	√	√	√	√			√
Төрсний дараах эхийн хяналт	Z39.2	Эхийг дуудах/гэрт очих, үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Төрснөөс хойш 2 сарын дотор	Товлолын дагуу 3 удаа , шаардлагатай тохиолдолд нэмэлтээр	√	√	√	√			√
Нярайн хяналт	Z00.1	Нярайг дуудах/гэрт очих, үзлэг хийх, эхэд зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, шаардлагатай тохиолдолд лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Төрснөөс хойш 2 сарын дотор	Товлолын дагуу 4 удаа, шаардлагатай тохиолдолд нэмэлтээр	√	√	√	√			√
Ахмад настны хяналт	Z10.1	Үе мөчний үзлэг, хараа шалгах, сонсгол шалгах, зөвлөгөө өгөх	55/60 <	2 жилд 1 удаа	√	√	√	√			√
Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хяналт	Z73.6	Үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, нийгмийн халамжид хамруулах	бүх нас	Жилд 1 удаа	√	√	√	√			√
ICF үйл ажиллагаа , хөгжлийн бэрхшээл үйлдлийн чадамж	Z73.6	Биеийн бүтэц, үйл ажиллагаа, үйлдэл гүйцэтгэх чадвар, нийгмийн оролцоог үнэлэх	Бүх насны хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд	Жилд 1 удаа	√	√	√	√			√

	Бусад хяналт /13Б/	Z09.8 давхар кодлол А00-У98	Өвчтөнийг дуудах, үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх, шаардлагатай тохиолдолд эмийн жор бичих, дараагийн үзлэгийн тов тогтоох, лавлагаа шатлал руу илгээх, лавлагаа шатлалаас хяналтандаа авах	Лавлагаа шатны ЭМБ-аас анхан шатны ЭМБ-ын хяналтанд илгээсэн хүн	Эмчилгээн ий горимын дагуу	√	√	√				√
Эрүүл мэндийг дэмжих	Нярай хүүхдийн асаргааны зөвлөмж	Z71.9	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	2 сар хүртэл	Товлолын дагуу 4 удаа, шаардлага тай тохиолдолд нэмэлтээр	√	√	√				√
	Жирэмслэлт, төрөлт, төрсний дараах үеийн зөвлөмж	Z71.9	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Төрөх насны эмэгтэйчүүд	Тухай бүр	√	√	√				√
	Гэр бүл төлөвлөлт/жирэмслэлтэ эс сэргийлэх зөвлөмж	Z30.0	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Төрөх насны эмэгтэйчүүд	Тухай бүр	√	√	√				√
	Эрүүл хооллолтын зөвлөмж	Z72.4	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Дасгал хөдөлгөөн хийх зөвлөмж	Z72.3	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Тамхинаас гарах зөвлөмж	Z72.0	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Архины хэрэглээг бууруулах зөвлөмж	Z72.1	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Донтолтоос сэргийлэх зөвлөмж	Z72.2	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Сэтгэцийн эрүүл мэндийн ерөнхий зөвлөмж	Z73	Эрүүл мэндийг дэмжих зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√

Өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх	Товлолт дархлаажуулалт	Z23.2, Z24.6, Z24.0, Z27.8, Z27.4, Z27.8, Z24.6	Сүрьеэ, В гепатит, Халдварт саа, Сахуу, хөхүүл ханиад, татран, В гепатит, хемофилюс инфлюэнза /тавт вакцин/, Улаан бурхан, гахайн хавдар, улаанууд, Сахуу, татран /хоёрт вакцин/, А гепатит, Пневмококк, Хүний папилома вирус	Төрснөөс хойш 24 цагийн дотор, 2 сар, 3 сар, 4 сар, 9 сар, 1 нас 2 сар, 2 нас, 7 нас, 11 нас, 15 нас	Товлолын дагуу тухайн насанд	√	√	√				√
	Нөхөн дархлаажуулалтын нэр	Z26.8	Дуудах, үзлэг хийх, дархлаажуулалт хийх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Нэмэлт дархлаажуулалтын нэр	Z26.8	Дуудах, үзлэг хийх, дархлаажуулалт хийх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Тархвар судлалын заалтаар хийх дархлаажуулалтын нэр	Z26.8	Халдварт саа, улаанбурхан, сахуу, хөхүүл ханиад, улаанбурхан, гэдэсний балнад, боом	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
Сэргээн засах	Үйл ажиллагааны чадварын үнэлгээ, төлөвлөгөө гаргах	Z51.8	<p>Үнэлгээг оношийн бүлгээс хамаарч сонголтоор хийнэ.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Өвдөлт - VAS • Үений далайц -ROM • Булчингийн хүч- MMT • Булчингийн тэсвэр • Өвөрмөц сорил • Алхаа /Timed up and go test/ • Тэнцвэр /Berg Balance test/ • 6 минутын сорил • SIAS үнэлгээ • Brunnstrom <p>Чадвар алдалтын үнэлгээ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Роналд Моррис, WOMAC, Neck Disability index • Barthel index <p>Өдөр тутмын үйл ажиллагаа болон хөдөлгөөний чадвар</p> <ul style="list-style-type: none"> • Functional Independence Measure- FIM • Үйлдлийн задлан шинжилгээ • Хөдөлмөрийн дүн шинжилгээ 	Урт ба богино хугацааны чадвар алдагдалтай бүх насныхан	Тухай бүр / сар бүр / улиралд	√	√	√	√	√	√	

		<p>Гүйцэтгэлт үйл ажиллагаа, анхаарал, ой санамж, танин мэдэхүй</p> <ul style="list-style-type: none"> • Montreal Cognitive Assessment (MoCA) • The Model of Human Occupation Screening Tool (MOHOST) • Pediatric Evaluation of Disability Inventory (PEDI) <p>Орчин талаас</p> <ul style="list-style-type: none"> • Home Falls and Accidents Screening Tool (Home FAST) <p>Гэрийн үнэлгээ</p>										
Хөдөлгөөн засал	Z51.8	<ul style="list-style-type: none"> • Хөдөлгөөн заслын үнэлгээ • Хөдөлгөөн заслын тусламж, үйлчилгээ /оношийн бүлгээс хамаарч сонгоно/: <ul style="list-style-type: none"> - Үений мобилизаци, далайц, хүч, тэнцвэр, сунгалт, тэсвэр, үений тогтвортой байдлыг сайжруулах, алхаа - Мэдрэхүй-хөдөлгөөний дахин сургах - Амьсгалын дасгалууд, байрлал эмчилгээ • Гэрийн үйлчилгээний хөтөлбөр гаргах <p>Үр дүн үнэлэх /давтан/</p>	Бүх нас	Тухай бүр / сар бүр / улиралд	√	√	√	√	√	√		
Хөдөлмөр засал	Z51.8	<ul style="list-style-type: none"> • Хөдөлмөр заслын үнэлгээ • Хөдөлмөр заслын тусламж үйлчилгээ /оношийн бүлгээс хамаарч сонгоно/: <ul style="list-style-type: none"> - Мэдрэхүй-хөдөлгөөний үйл ажиллагаа - Өдөр тутмын үйл ажиллагаа - Танин мэдэхүй - Нийгмийн оролцоо - Орчны тохируулга - Туслах хэрэгсэл ашиглаж сургах 	Бүх нас	Тухай бүр / сар бүр / улиралд	√	√	√	√	√	√		

			<ul style="list-style-type: none"> - Дарагдлын шарх үүсэхээс сэргийлж байрлал солих аргачлалд сургах - Үе хамгаалах техник - Энерги нөөх арга - Хавангийн менежмент - Өвдөлтийн менежмент - Өдөр тутмын үйл ажиллагааны хэв маягийг тогтворжуулах - Амьдралын хэв маягийн менежмент хийх - Сэтгэл хөдлөлийн зохицуулалт - гүйцэтгэлт үйл ажиллагааны чадвар - бүлгийн үйл ажиллагааны нийгмийн харилцааны чадвар сайжруулах - Ур чадварт сургаж ажил эрхлэлтэд бэлтгэх • Гэрийн үйлчилгээний хөтөлбөр гаргах • Үр дүн үнэлэх /давтан/ 										
Физик эмчилгээ	Z51.8	Зайлшгүй: <ul style="list-style-type: none"> • Халуун жин /Hot pack/ • Хүйтэн жин /Cold pack/ • TENS / ICT • Ultrasound • FES Нэмэлт /сонголтоор/: <ul style="list-style-type: none"> • Laser • Парафин • Инфра улаан /Infrared/ • NMES Бусад	Бүх нас	Тухай бүр /сар бүр/ улиралд	√	√	√	√	√	√			
Эрүүл мэндийн боловсрол	Z51.8	Оношийн бүлгээс хамаарч сонгоно: <ul style="list-style-type: none"> • Үл ашиглах хам шинжээс урьдчилан сэргийлэх 	Бүх нас	Тухай бүр 5 удаа	√	√	√	√	√	√	√	√	

			<ul style="list-style-type: none"> • Үе хамгаалах техник • Хөдөлгөөний идэвх, түүний ач холбогдол • Ачаалалаа тохируулах, өөрийгөө хянах • Унах эрсдэлээс сэргийлэх арга • Эцэг эхчүүдэд мэдрэхүйн ялгаатай байдлыг ойлгуулах зөвлөгөө • Зөв амьдралын хэв маягийг зөвлөх • Гэрийн орчны тохируулгын талаарх зөвлөгөө • Зөв байрлалын ач холбогдол (холголт цооролт) • Зөв төрх байдал (posture)-ын ач холбогдол • Асран хамгаалагчдад зориулсан халшрах хам шинжийн зөвлөгөө • Гэрээр хийх дасгалын хөтөлбөр заах 										
	Туслах хэрэгсэл, төхөөрөмжийн тохируулга, зөвлөгөө	Z51.8	<ul style="list-style-type: none"> • Таяг тохируулах, ашиглах • Тэргэнцэр тохируулах, ашиглах • Алхуулагч /walker/ • Чиг /splint, brace, AFO/ • Нэмэлт зөөлөвч, ивээс • Урт гар • Оймс өмсөгч • Гутал өмсөгч • Хүзүүний бэхэлгээ • Нурууны бүс • Бариул зузаан болгогч • Био суултуур • Халтирахаас хамгаалах дэвсгэр 	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√	√	√	√		√
	Үйл ажиллагааны чадварыг үнэлэх, төлөвлөгөө гаргах:												
Сэргээн засах	Алхааны сорил (timed up and go test)	Z51.8	Алхах чадвар, тэнцвэр, булчингийн хүч, зүрх уушгины тэсвэрийг үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√		

Тэнцвэрийн сорил (Berg Balance test)	Z51.8	Биетийн байрлалын хяналт, мэдрэхүйн зохицуулалт, булчингийн хариу үйлдэлийг үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
6 болон 2 минутын алхааны сорил	Z51.8	Зүрх уушгины тэсвэр, үйл ажиллагааны чадвар, алхалтын гүйцэтгэл үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
9 нүхний сорил (9 hole peg test)	Z51.8	Нарийн хөдөлгөөний ур чадвар, гар хурууны эвсэл, хурд, зохицуулалтыг үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Өдөр тутмын үйл ажиллагааны чадварыг үнэлэх (Barthel, FIM, Quick DASH)	Z51.8	Хүн өөрийгөө асрах, бие даан амьдрах чадваруудыг үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Өвдөлтийн үйл ажиллагаанд нөлөөлөх нөлөөг үнэлэх Brief Pain Inventory)	Z51.8	Хүний өдөр тутмын үйл ажиллагаа, хөдөлмөрийн чадвар, нийгмийн оролцоо, сэтгэл зүйг үнэлэх	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Үе мөчний хөдөлгөөн сайжруулах дасгал	Z51.8	Идэвхгүй хөдөлгөөн, идэвхтэй хөдөлгөөн, идэвхтэй тусламжтай хөдөлгөөн	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Ахмад настны уналтаас сэргийлэх дасгал	Z51.8	Тэнцвэрийн дасгал, булчингийн хүчний дасгал, уян хатан байдлын дасгал, алхалтын дасгал	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Гэрийн дасгалын хөтөлбөр, сургалт	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Булчин чангалах дасгал	Z51.8	Изометрик, изотоник, эсэргүүцэлтэй дасгал	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Алхалт, тэнцвэрийн дасгал	Z51.8	Статик тэнцвэрийн дасгал, динамик тэнцвэрийн дасгал, алхалтын зохицуулалтын дасгал, булчингийн хүчний дасгал	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	

Харвалтын дараах хөдөлгөөн засал	Z51.8	Доод мөчний хүч ба хөдөлгөөний дасгал, дээд мөч ба гарын дасгал, тэнцвэр биеийн байрлалын дасгал, үе мөчний уян хатан байдал, өдөр тутмын үйл ажиллагааны дасгал	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Нугасны гэмтлийн дараах хөдөлгөөн засал	Z51.8	Булчин чангалах дасгал, тэнцвэрийн дасгал, алхалт, сандлаас босох дасгал, хөлийн өлмий дээр босох, өвдөг нугалах дасгал	Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Хөдөлмөр засалчийн тусламж үйлчилгээ											
Өдөр тутмын үйл ажиллагааг сайжруулах (өөртөө үйлчлэх, хооллох, хувцаслах, усанд орох)	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Физик эмчилгээ:											
Халуун жин /Hot pack/	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Хүйтэн жин /Cold pack	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Ultrasound	Z51.8		Бүх нас		√	√	√		√	√	
TENS	Z51.8		Бүх нас		√	√	√		√	√	
FES	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Сэргээн засах Эрүүл мэндийн боловсрол олгох											
Гэрээр хийх дасгалын хөтөлбөр заах	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Асран хамгаалагчийг сургах	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	

	Ажлын байр, ахуйн аюулгүй байдал зөвлөх	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
	Дахин ирэх хяналтын хугацаа тогтоох	Z51.8		Бүх нас		√	√	√	√	√	√	
Оношлох	Оношилгоо, шинжилгээ	Z01.7	Шинжилгээ, оношилгоо хийх,	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Амбулаторийн үзлэг	A00-Z99	Үзлэг, шинжилгээ, оношилгоо хийх, зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	(A50-A64)	Бэлгийн замаар дамжих халдвар	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	D53	Цус багадалт	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	E11	II хэв шинжийн чихрийн шижин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	E00-07	Бамбай булчирхайн эмгэг	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	G44	Толгой өвдөлтийн хамшинж	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	G45	Тархины цусны эргэлтийн хямрал	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	G50	Гурвалсан мэдрэлийн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√					
	Өдрийн эмийн эмчилгээ	H92	Чихний өвдөлт ба булаг	2 сараас 5 нас хүртэл	5 ба түүнээс дээш	√	√					

Өдрийн эмийн эмчилгээ	I10	Артерийн даралт ихсэх өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	I25	Зүрхний ишеми өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	I69	Тархины судасны өвчний үлдэц	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J20	Гуурсан хоолойн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J12-J18	Уушгины үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J44	Уушгины архаг бөглөрөлтөд өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J45	Гуурсан хоолойн багтраа	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J02	Залгиур хоолойн үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J03	Гүйлсэн булчирхайн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J31	Хамрын үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	J04	Төвөнх, цагаан мөгөөрсөн хоолойн өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	K12	Амны хөндийн үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						

Өдрийн эмийн эмчилгээ	K29	Ходоодны үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	K52.9	Гэдэсний үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	K74	Элэгний хатуурал	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	K85	Нойр булчирхайн үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	K81	Цөсний замын үрэвсэлт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	L30	Арьсны харшилт өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	L03	Нянгийн гаралтай өвчин	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	M00	Үений эмгэг, үрэвсэлт өвчнүүд	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	N30	Давсгийн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	N10	Бөөрний тэвшинцрийн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	N00	Бөөрний түүдгэнцрийн үрэвсэл	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	P57	Нярайн шарлалт	2 сар хүртэл	5 ба түүнээс дээш	√	√						

Өдрийн эмийн эмчилгээ	P92	Нярайн хооллолтын бэрхшээлтэй	2 сар хүртэл	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Өдрийн эмийн эмчилгээ	R64	Тураал	2 сараас 5 нас хүртэл	5 ба түүнээс дээш	√	√						
Уламжлалт анагаах ухааны тусламж, үйлчилгээ	TMAOO-TMUYO3	Үзлэг хийх, зөвлөгөө өгөх эсхүл өдрийн эмчилгээ хийх	Бүх нас	5 ба түүнээс дээш	√	√	√					
Анхны тусламж	(V98-V99)	Осол гэмтэл	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	(R00-R09)	Амьсгал, цусны эргэлтийн эмгэг	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	O00-O99	Төрөх, жирэмсний үеийн яаралтай тусламж, үйлчилгээ	Төрөх насны эмэгтэйчүүд	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	O13-O15	Манас таталтын урьдал болон манас таталтын үе	Төрөх насны эмэгтэйчүүд	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	O20.9, O67, O72	Жирэмсний хурц цус алдалт	Төрөх насны эмэгтэйчүүд	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	P00-P99	Хүүхдэд тохиолдох өвчин эмгэг	0-17	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	R58	Цус алдалт	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	Y24, Y28	Ил, далд шарх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	X59	Хугарал	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	S06	Тархины гэмтэл	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	Y19	Хордлого	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	(X10-X19)	Түлэгдэлт	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	W44	Гадны биет	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	X47	Угаартах	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					
Анхны тусламж	X31	Осголт, хөлдөлт	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√					

	Анхны тусламж	(X20-X29)	Амьтанд хазуулах	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Анхны тусламж	(W65-W74)	Усанд унах	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Анхны тусламж	W87	Цахилгаанд цохиулах	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Анхны тусламж	W26, W34	Халуун, хүйтэн зэвсгийн гэмтэл	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Анхны тусламж	(W85-W99)	Дулааны цохилт	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
	Анхны тусламж	(X30-X39)	Гамшгийн үеийн яаралтай тусламж үйлчилгээнүүд	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				
Сувилах	Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээ		Сувилахуйн тусламж үзүүлэх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√	√			√
Хөнгөвчлөх	Хөнгөвчлөх тусламж, үйлчилгээ	Z51.5	Хөнгөвчлөх тусламж үзүүлэх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√	√			
Яаралтай	Яаралтай тусламжийн ОХБ	Яаралтай тусламжийн онош	Дуудлага авах, яаралтай тусламж үзүүлэх	Бүх нас	Тухай бүр		√					
Түргэн тусламж	Түргэн тусламжийн ОХБ	Түргэн тусламжийн онош	Дуудлага авах, тусламж үзүүлэх	Бүх нас	Тухай бүр		√					
Уламжлалт анагаах ухааны тусламж үйлчилгээ	Уламжлалт анагаах ухааны оношилгоо	TM00-TMQ4;	Асуух, үзэх, хүрэлцэх арга дээр суурилсан үзлэг, оношилгоо хийх, Монгол орны ёс заншил, цаг улирлын хөдлөл зүй болон хувь хүний өвөрмөц чанар, онцлогт тохирсон идээ унд, явдал мөрийн зөвлөгөө өгөх	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√	√			√
	Амбулаторийн үзлэг	TM00-TMQ4;	Асуух, үзэх, хүрэлцэх арга дээр суурилсан үзлэг, оношилгоо хийх,	Бүх нас	Тухай бүр	√	√	√				√

			Монгол орны ёс заншил, цаг улирлын хөдлөл зүй болон хувь хүний өвөрмөц чанар, онцлогт тохирсон идээ унд, явдал мөрийн зөвлөгөө өгөх									
Уламжлалт өдрийн эмчилгээ	TM00;TM01;TM02;TM03;TM10;TM11;TM12;TM13;TM20;TM21;TM22;TM23;TM30;TM31;TM32;TM33;TM40;TM41;TM42;TM43;TM50;TM51;TM52;TM60;TM61;TM62;TM70;TM71;TM72;TM84;TM85;TMA0;TMA1;TMA2;TMC3;TMC4;TMD0;TMD1;TME0;TME1;TME2; TMJ1;TMJ5;	Эмчилгээ: Хувь хүний өвөрмөц чанар, цаг улиралд нь тохирсон идээ ундаа, амьдралын хэв маягийн талаарх зөвлөгөө, 2-с доошгүй эм тан, Засал эмчилгээнд: Зөөлөн эсвэл ширүүн заслын аль нэгийг гол үйлдэл болгон хийсэн байх, Давтамж: 5 хоног	Бүх нас	Тухай бүр	√	√						
Гэрээр үзүүлэх уламжлалт эмчилгээ	TM00;TM01;TM02;TM03;TM10;TM11;TM12;TM13;TM20;TM21;TM22;TM23;TM30;TM31;TM32;TM33;TM40;TM41;TM42;TM43;TM50;TM51;TM52;TM60;TM61;TM62;TM70;TM71	Уламжлалт анагаах ухааны оношилгоо (асуух, үзэх, хүрэлцэх), Эмчилгээ: Хувь хүний өвөрмөц чанар, цаг улиралд нь тохирсон идээ ундаа, амьдралын хэв маягийн талаарх өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх зөвлөгөө, 2-с доошгүй эм тан, Засал эмчилгээнд: Хэсэг газрын бариа, ороох дэвтээлгэ, жин засал, шивүүр, Давтамж: 3 хоног	Бүх нас	Тухай бүр	√	√						

		;TM72;TM84;TM85;TMA0;TMA1;TMA2;TMC3;TMC4;TMD0;TMD1;TME0;TME1;TME2;TMJ1;TMJ5;										
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*** Эрүүл мэндийн даатгалын Үндэсний зөвлөлийн баталсан “ ЖАГСААЛТ, ТӨЛБӨРИЙН ХЭМЖЭЭ, ТӨЛБӨРИЙН АРГА, ЖУРАМ ШИНЭЧЛЭН БАТЛАХ ТУХАЙ” тогтоолд заасан сум тосгоны эрүүл мэндийн төвд хамаарах оношийн хамааралт бүлгийн дагуу хэвтүүлэн эмчлэх тусламж, үйлчилгээг үзүүлнэ.

ХОЁР. ОНОШИЛГОО, ШИНЖИЛГЭЭ

№	Тусламж, үйлчилгээний ерөнхий жагсаалт	Тусламж, үйлчилгээний нэр төрөл
1.	Түргэвчилсэн оношлуур	Хеликбактерийн түргэвчилсэн оношлуур
2.		Сахарын түргэвчилсэн оношлуур
3.		Холестерины түргэвчилсэн оношлуур
4.		Жирэмсэн илрүүлэх түргэвчилсэн оношлуур
5.		Тэмбүү илрүүлэх түргэвчилсэн оношлуур
6.		Амьсгалын замын халдварыг илрүүлэх түргэвчилсэн оношлуур
7.		Стрептококк илрүүлэх түргэвчилсэн оношлуур
8.		Тропонин хурдавчилсан тест (Troponin cassette)
9.		Хурдавчилсан ийлдсийн реаген тест (RPR)
10.		Тэмбүүгийн хурдавчилсан TRNA test
11.		ДОХ (HIV combi)
12.		Хүний папилома вирус (HPV) тодорхойлох хурдавчилсан аргын шинжилгээ
13.		Өтгөнд далд цус тодорхойлох

14.		Шээсний ерөнхий шинжилгээ
15.		Хепатитын В вирусын гадаргуугийн эсрэг биеийн үзүүлэлт (HBsAg) электрохимоллюминесценц
16.		Иммунгематологийн аглютинацийн аргын тест
17.		Хүний папилома вирус (HPV) тодорхойлох хурдавчилсан аргын шинжилгээ
18.		Иммунологийн түргэвчилсэн шинжилгээ
19.		Шимэгч хорхойн өндөг илрүүлэг /Хурдавчилсан оношлуур /
20.	Иммуно гематологийн шинжилгээ	Сөрөг Резус Д баталгаажуулах
21.		Цусны бүлэг, резус
22.		Цусны резус бүлэг тодорхойлох (Rh фактор), баталгаажуулах
23.	Гематологийн шинжилгээ	УЭТХ (СОЭ)
24.		Цусны ерөнхий шинжилгээ
25.	Биохимийн шинжилгээ	АЛАТ
26.		Альбумин
27.		Амилаза
28.		Антистрепитолизин О тест (ASLO /ASO) (тоогоор)
29.		АСАТ
30.		Бага нягтралтай липопротеин
31.		Их нягтралтай липопротеин
32.		Билирубин нийт
33.		Билирубин шууд
34.		Билирубин шууд бус
35.		Нийт уураг
36.		Липаза

37.		Глюкоз
38.		Глюкозжсон гемоглобин
39.		Шээсний хүчил
40.		Креатинин
41.		Мочевин
42.		Нийт холестерол
43.		Триглицерид
44.		Креатинин (шээс)
45.		Шүлтлэг фосфотаза
46.		Холестерин
47.		С урвалжийн уураг (CRP) (тоогоор)
48.		Кали
49.		Натри
50.		Кальци
		Магни
51.		Фосфор
52.		Хлор
53.		Төмөр
54.		Ревматоид фактор /RF/ (тоогоор)
55.	Шээсний стрип уншигч	Шээсний ерөнхий шинжилгээ
56.		Шээсний тунадасын шинжилгээ
57.		Микроальбумин
58.		Креатинин
59.		Тромбины хугацаа

60.	Бүлэгнэлтийн шинжилгээ	Протромбины хугацаа/ INR
61.		Идэвхжүүлсэн тромбины хугацаа
62.		Фибриноген

БАГАЖИЙН ОНОШИЛГОО, ШИНЖИЛГЭЭ

1.	Багажийн шинжилгээ	Зүрхний цахилгаан бичлэг
2.		Ургийн зүрхний цахилгаан бичлэг
3.	Дурангийн оношилгоо	Хатуу дуран (хамар, чих, арьс, вүүдийн ламп)
4.	Хэт авиан оношилгоо	Хэт авиа
5.	Нүдний эмгэгийн багажийн оношилгоо	Нүдний эмгэгийн багажийн оношилгоо (Харааны талбайн шинжилгээ, нүдний угийн фото зураг)
6.	Рентген оношилгоо	Бүх төрлийн рентген оношилгоо 1 байрлал (Гавал, хамар, цээж, хүзүү, ууц, нуруу, ахар сүүл, сээр, дээд мөч, доод мөч, аарцаг, аденойд, дал, өвчүү, ухархай, хавирга, чих, эгэм, эрүү)
7.		Бүх төрлийн рентген оношилгоо 2 байрлал (Гавал, хамар, цээж, хүзүү, ууц, нуруу, ахар сүүл, сээр, дээд мөч, доод мөч, аарцаг, аденойд, дал, өвчүү, ухархай, хавирга, чих, эгэм, эрүү)
8.		Рентген харалт (Цээж, хэвлий)

ГУРАВ.СУВИЛАХУЙН ТУСЛАМЖ ҮЙЛЧИЛГЭЭ

№	Сувилахуйн тусламж, үйлчилгээний жагсаалт	ӨЭМТ	СЭМТ	Тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх хэлбэр	
				Амбулаториор	Гэрээр
1.	Төрөхөд хөх бэлдэх зөвлөгөө өгөх	√	√	√	
2.	Эхийн хөх арчлах	√	√	√	√
3.	Нярайн нүд, ам, хамар, хүй цэвэрлэх	√	√	√	√

4.	Нярайг зөв хөхүүлэх зөвлөгөө өгөх	√	√	√	√
5.	Нярайг өлгий бэлдэх, өлгийдөж сургах	√	√	√	√
6.	Нярайн шарлалт хэмжих	√	√	√	√
7.	Амин үзүүлэлт үзэх /цусны даралт хэмжих, халуун үзэх, амьсгал тоолох, судасны цохилт тоолох/	√	√	√	
8.	Биеийн жингийн индекс тодорхойлох	√	√	√	
9.	Тарилга хийх /судас, булчин, арьсан дор, дусал/	√	√	√	
10.	Шинжилгээний сорьц цуглуулах /цус, шээс, цэр гэх мэт/	√	√	√	
11.	Бургуй тавих	√	√	√	√
12.	Цэрийг механик аргаар гаргах	√	√	√	√
13.	Шээлгүүр тавих	√	√	√	√
14.	Гэдэсний хий гаргах гуурс тавих	√	√	√	√
15.	Угаалга хийх /нүд, чих, амны хөндий/	√	√	√	
16.	Эм дусаах /нүд, чих, хоолой/	√	√	√	
17.	Хүчилтөрөгч өгөх	√	√	√	
18.	Амьсгалын замыг чөлөөлж соруулах	√	√	√	√
19.	Гуурсны арчилгаа хийх /биед бэхлэх/	√	√	√	√
20.	Колостомийн уут солих, биед бэхлэх	√	√	√	√
21.	Боолт хийх /тосон боолт хийх, эм цацах, угаах, мэс заслын/	√	√	√	√
22.	Халуун хүйтэн жин тавих	√	√	√	√
23.	Халуун хүйтэн бигнүүр тавих	√		√	
24.	TENS / ICT	√		√	
25.	Ultrasound	√		√	√
26.	FES	√	√	√	√
27.	Багажийн оношилгоо	√	√	√	√

28.	Утлага	√	√	√	√
29.	Бумба	√	√	√	√
30.	Байрлал солих	√	√		√
31.	Иллэг массаж хийх	√	√	√	√
32.	Холголт цооролтоос сэргийлэх	√	√		√
33.	Нярайг усанд оруулах	√	√		√
34.	Хөхний арчилгаа	√	√	√	√
35.	Төрсөн эхэд үзүүлэх сэтгэлзүйн зөвлөгөө	√	√	√	√
36.	Асран хамгаалагч нарт эрүүл мэндийн зөвлөгөө өгөх	√	√	√	√

ӨРХ, СУМ, ТОСГОНЫ ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ТӨВӨӨС ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР

1. АМНЫ ХӨНДИЙН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ИЛРҮҮЛГИЙН ҮЕД ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Ерөнхий үндэслэл

1.1. Энэхүү шалгуур нь амны хөндийн эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх илрүүлэг, үзлэгийн үед илэрсэн тохиолдлыг шатлалын дагуу зөв оношлуулах, эмчлэх зорилгоор анхан шатнаас лавлагаа шатлалын эмнэлэгт шилжүүлэх нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлно.

1.2. Шалгуурыг шүд, эрүү нүүрний өвчин, гэмтэл, хавдар болон бусад эмгэгийн эрт илрүүлэг, тусламж үйлчилгээний зохион байгуулалтад мөрдөнө.

Хоёр. Дээд шатлалд шилжүүлэх ерөнхий шалгуур

Анхан шатны байгууллага дараах тохиолдолд иргэнийг дээд шатлалын эмнэлэгт шилжүүлнэ:

2.1. Хавдрын сэжигтэй тохиолдол

- Амны хөндий, уруул, хэл, буйланд 2 долоо хоногоос дээш эдгэрэхгүй шарх, шархлаа
- Хатуу, эмзэггүй, хэлбэр дүрс өөрчлөгдсөн ургацаг
- Цусархаг, үхжилтэй сэжиг бүхий эдийн өөрчлөлт

2.2. Хүнд халдвар, үрэвсэл

- Нүүр, эрүү орчмын хаван хурдацтай нэмэгдэх (флегмон, буглаа сэжигтэй)
- Халууралттай, ерөнхий биеийн байдал хүнд байх
- Ам ангайлт хязгаарлагдах (trismus)

2.3. Эрүү нүүрний гэмтэл

- Эрүү ясны хугарал сэжигтэй
- Нүүрний хүчтэй гэмтэл, зөөлөн эдийн их хэмжээний урагдал
- Шүдний олон тооны авульс, хүнд гэмтэл

2.4. Шүд, буйлны хүнд өвчин

- Архаг буйлны үрэвсэл яс хайлалттай (periodontitis advanced stage)
- Шүдний олон үндэст гүн цоорол, эмчилгээний хүндрэлтэй тохиолдол

2.5. Эмчилгээний хүндрэлтэй тохиолдол

- Анхан шатанд эмчлэх боломжгүй, тусгай тоног төхөөрөмж шаардлагатай
- Мэдээгүйжүүлэлт шаардсан хүнд тохиолдол

Гурав. Тусгай үзүүлэлтүүд (объектив шалгуур)

3.1. Хавдрын эрсдлийн үзүүлэлт:

- 14 хоногоос дээш эдгэрээгүй шарх
- Лейкоплаки, эритроплаки сэжигтэй өөрчлөлт

3.2. Үрэвслийн үзүүлэлт:

- Нүүрний хаван + халууралт ($>38^{\circ}\text{C}$)
- Лимф зангилаа томролт, өвдөлттэй

3.3. Үйл ажиллагааны алдагдал:

- Ам ангайлт < 2 см
- Залгих, ярих хүндрэлтэй

Дөрөв. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд **яаралтай (шууд) шилжүүлнэ:**

- 4.1. Амьсгалын зам дарагдах эрсдэлтэй хаван
- 4.2. Цус алдалт тогтмол үргэлжлэх
- 4.3. Нүүр, эрүү орчмын тархмал халдвар
- 4.4. Шокийн шинж илрэх
- 4.5. Хүүхэд болон дархлаа дутмаг иргэнд хүнд явцтай халдвар

2. СЭТГЭЦ, ЗАН ТӨРХИЙН ЭМГЭГИЙН ИЛРҮҮЛГИЙН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Шилжүүлэх ерөнхий шалгуур

1.1. Сэтгэцийн хүнд шинж тэмдэг

Хий үзэгдэл (сонсгол, хараа, үнэр)

Бодит байдлын үнэлэмж алдагдах

Хяналтгүй түрэмгий байдал

1.2. Амиа хорлох эрсдэл

Амиа хорлох бодол, төлөвлөгөө

Өөрийгөө гэмтээх зан үйл

Саяхан оролдлого хийсэн түүх

1.3. Бусдад аюул учруулах эрсдэл

Хүчирхийлэл, дайралтын зан үйл

Хяналтгүй уур хилэн, түрэмгийлэл

1.4. Танин мэдэхүйн хүнд алдагдал

Ой санамж огцом муудах

Чиг баримжаа алдагдах

1.5. Хүнд сэтгэл гутрал, түгшүүр

Өдөр тутмын үйл ажиллагаа гүйцэтгэх чадваргүй болох

Хоол, нойр бүрэн алдагдах

Хоёр. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд яаралтай лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

2.1. Амиа хорлох оролдлого илэрсэн

2.2. Бусдад шууд аюул учруулах байдал

2.3. Сэтгэцийн хурц сэдрэл

2.4. Делириум, ухаан санааны самуурал

2.5. Сэтгэцийн эмгэг + биеийн хүнд байдал хавсарсан

3. 2-Р ХЭЛБЭРИЙН ЧИХРИЙН ШИЖИНГИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Ерөнхий хяналтын үзүүлэлтээр шилжүүлэх шалгуур

Дараах тохиолдолд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

1.1. Гликемийн хяналт алдагдсан

HbA1c \geq 8.0% (3–6 сарын давтан хяналтаар)

Өлөн үеийн глюкоз тогтмол \geq 7.5–8.0 ммоль/л

Өдрийн санамсаргүй глюкоз \geq 11.1 ммоль/л давтамжтай

1.2. Эмийн эмчилгээний үр дүнгүй байдал

2–3 төрлийн эмчилгээ (амны хөндийн эм) хэрэглэсэн ч хяналтгүй

Инсулин шаардлагатай болсон ч анхан шатанд эхлүүлэх боломжгүй

Хоёр. Хүндрэлийн үед шилжүүлэх шалгуур

2.1. Бөөрний хүндрэл

Шээсний уураг +++ эсвэл нефротик хам шинж сэжигтэй

Креатинин өссөн, GFR буурсан (<60 мл/мин/1.73м²)

Хаван нэмэгдэх

2.2. Нүдний хүндрэл

Хараа огцом муудах

Диабетийн ретинопати сэжигтэй

2.3. Мэдрэлийн хүндрэл

Мэдээ алдалт, өвдөлт (диабетийн нейропати)

Хөлний шарх, эдгэрэлт удаан

2.4. Зүрх судасны хүндрэл

Цээжний өвдөлт (ишемийн сэжиг)

Зүрхний дутагдлын шинж (амьсгаадах, хаван)

Гурав. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

3.1. Гипергликемийн хямрал (кетоацидоз, гиперосмоляр байдал)

3.2. Ухаан алдалт, комын байдал

3.3. Цусан дахь глюкоз \geq 16.7–20 ммоль/л + хүнд шинж

3.4. Хүнд халдвартай хавсарсан ЧШ (сепсис сэжиг)

3.5. Диабетийн хөлийн идээт, некрозтой шарх

Дөрөв. Эрсдэл өндөр бүлэг (шилжүүлэх эсвэл нарийн хяналт)

4.1. Жирэмсэн үеийн чихрийн шижин (эсвэл сэжиг)

4.2. Олон хавсарсан өвчинтэй (даралт ихсэлт, зүрх судас, бөөр)

4.3. Хяналт тогтмол бус, эмчилгээ тасалдсан

4.4. Таргалалт (BMI \geq 30) + хяналтгүй гликеми

4. ЦУСНЫ ДАРАЛТ ИХСЭХ ӨВЧНИЙ ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Хяналтын үед лавлагаа шатлалд шилжүүлэх ерөнхий шалгуур

- 1.1. Цусны даралтын хяналт алдагдсан
 - Давтан хэмжилтээр $\geq 140/90$ мм.муб боловч 3–6 сарын эмчилгээний дараа тогтворжоогүй
 - 2 ба түүнээс дээш төрлийн даралт бууруулах эм хэрэглэсэн ч зорилтот түвшинд хүрэхгүй
- 1.2. Хяналтын зорилтот түвшинд хүрээгүй өндөр эрсдэлтэй өвчтөн
 - ЧШ, зүрх судасны өвчинтэй хавсарсан ба даралт хяналтгүй
 - Бөөрний архаг өвчинтэй (СКД) + даралт хяналтгүй

Хоёр. Бай эрхтний гэмтлийн шинж илэрсэн тохиолдол

- 2.1. Тархи
 - Толгой хүчтэй өвдөх, ухаан балартах
 - Түр зуурын саажилт, хэл яриа алдагдах (ТИА сэжиг)
 - Харвалтын сэжигтэй шинж
- 2.2. Зүрх
 - Цээжээр өвдөх (бах)
 - Амьсгаадах, зүрхний дутагдлын шинж
 - Зүрхний шигдээс сэжиг
- 2.3. Бөөр
 - Шээс багасах, хаван нэмэгдэх
 - Креатинин өсөх, бөөрний үйл ажиллагаа буурах
- 2.4. Нүд
 - Хараа огцом муудах
 - Нүд бүрэлзэх, ретинопати сэжиг

Гурав. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

- 3.1. Цусны даралт $\geq 180/120$ мм.муб + шинж тэмдэг (толгой өвдөх, цээж өвдөх, амьсгаадах)
- 3.2. Гипертензийн хямрал
- 3.3. Харвалт, зүрхний шигдээс сэжигтэй шинж
- 3.4. Ухаан алдалт, таталт
- 3.5. Цочмог эрхтний дутагдал (бөөр, зүрх)

Дөрөв. Эрсдэл өндөр бүлэг (лавлагаа шатлалд үнэлгээ шаардлагатай)

- 4.1. 3 ба түүнээс дээш эмийн эмчилгээ хийж байгаа боловч даралт хяналтгүй
- 4.2. ЧШ + гипертензи + таргалалт
- 4.3. Жирэмсний үеийн гипертензи сэжиг
- 4.4. 60-аас дээш насны тогтворгүй даралттай өвчтөн
- 4.5. Тамхи татдаг + зүрх судасны өндөр эрсдэлтэй

5. ДИСЛИПИДЕМИ ӨВЧНИЙ ИЛРҮҮЛГИЙН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Лавлагаа шатлалд шилжүүлэх ерөнхий шалгуур

1.1. Липидийн үзүүлэлтийн хяналт алдагдсан

LDL-C \geq 4.9 ммоль/л (эсвэл \geq 190 мг/дл)

Триглицерид \geq 5.6 ммоль/л (\approx 500 мг/дл)

HDL-C эрс буурсан + бусад эрсдэлтэй хавсарсан

1.2. Эмчилгээний үр дүнгүй байдал

Стандарт эмчилгээ (статины бүлэг) хэрэглэсэн ч LDL-C зорилтот түвшинд хүрэхгүй

Эмийн гаж нөлөө (булчин өвдөх, элэгний фермент ихсэх) илэрсэн

Хоёр. Хүндрэлийн сэжигтэй тохиолдол

2.1. Зүрх судасны өндөр эрсдэл

Зүрхний шигдээс, харвалтын түүхтэй боловч липид хяналтгүй

Тогтвортой бус цээжний өвдөлт (angina сэжиг)

2.2. Хүнд гипертриглицеридемийн эрсдэл

Триглицерид \geq 11.3 ммоль/л (\approx 1000 мг/дл)

Нойр булчирхайн үрэвсэл (панкреатит) сэжигтэй

2.3. Элэг, бөөрний өөрчлөлт

Элэгний фермент (ALT, AST) тогтмол ихсэх

Бөөрний архаг өвчинтэй хавсарсан дислипидеми

Гурав. Эрсдэл өндөр бүлэг (лавлагаа шатлалд үнэлүүлэх шаардлагатай)

3.1. Чихрийн шижин + дислипидеми хавсарсан

3.2. Артерийн гипертензи + дислипидеми

3.3. Таргалалт (BMI \geq 30) + липидийн өөрчлөлт

3.4. Тамхидалт + өндөр LDL-C

3.5. Удамшлын дислипидемийн сэжиг (familial hypercholesterolemia)

Дөрөв. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд шууд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

4.1. Цочмог ноёр булчирхайн үрэвсэл (триглицерид маш өндөртэй холбоотой)

4.2. Зүрхний шигдээс, харвалт сэжигтэй шинж илрэх

4.3. LDL-C \geq 5.0–6.0 ммоль/л + өндөр эрсдэлтэй клиник шинж

4.4. Эмийн гаж нөлөө хүнд хэлбэрээр илрэх (рабдомиолиз сэжиг)

6. ЗҮРХ СУДАСНЫ ЭМГЭГИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Лавлагаа шатлалд шилжүүлэх ерөнхий шалгуур

1.1. Эмчилгээний үр дүн хангалтгүй

- Өвчний шинж тэмдэг үргэлжилсэн эсвэл даамжирсан
- Эмчилгээ (эм, амьдралын хэв маяг) 3–6 сарын дараа үр дүнгүй
- Олон эмийн эмчилгээ хийж байгаа ч хяналтгүй

1.2. Онош тодруулах шаардлагатай

- Анхан шатанд онош тодорхой бус
- Дүрс оношилгоо (ЭХО, стресс тест, холтер) шаардлагатай

Хоёр. Гол эмгэгүүдийн дагуу шилжүүлэх шалгуур

2.1. Ишемийн зүрхний өвчин

- Цээжээр өвдөх (angina) давтамж нэмэгдэх
- Тайван үед ч цээж өвдөх
- Эмийн эмчилгээнд үр дүнгүй

2.2. Зүрхний дутагдал

- Амьсгаадах нэмэгдэх (NYHA III–IV сэжиг)
- Хаван нэмэгдэх, жин огцом өсөх
- Шөнийн амьсгал давчдах

2.3. Зүрхний хэм алдагдал

- Зүрх дэлсэх, тасалдах мэдрэмж
- Ухаан балартах, синкоп
- Хэм алдагдлын сэжиг (ECG-д өөрчлөлт илэрсэн)

2.4. Артерийн гипертензи (хяналттай өвчтөнд)

- 2–3 эм хэрэглэж байгаа ч даралт хяналтгүй
- Бай эрхтний гэмтлийн шинж илэрсэн

Гурав. Бай эрхтний гэмтлийн шинж

3.1. Тархи:

- Түр зуурын ишеми (TIA), харвалтын сэжиг

3.2. Зүрх:

- Зүрхний дутагдлын шинж
- Зүрхний томрол сэжиг

3.3. Бөөр:

- Бөөрний үйл ажиллагаа буурах

3.4. Нүд:

- Хараа муудах, торлогийн өөрчлөлт

Дөрөв. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд шууд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

- 4.1. Зүрхний шигдээс сэжигтэй (цээж хүчтэй өвдөх, хүйтэн хөлс)
- 4.2. Харвалт сэжигтэй (саажилт, хэл яриа алдагдах)
- 4.3. Хүнд хэм алдагдал (тахикарди, брадикарди + шинж тэмдэг)
- 4.4. Цочмог зүрхний дутагдал
- 4.5. Ухаан алдалт, шокийн байдал

Тав. Эрсдэл өндөр бүлэг (лавлагаа шатлалд үнэлүүлэх)

- 5.1. Чихрийн шижин + зүрх судасны эмгэг
- 5.2. Дислипидеми + гипертензи
- 5.3. Таргалалт (BMI \geq 30)
- 5.4. Тамхи татдаг + өндөр эрсдэл
- 5.5. Гэр бүлийн эрт насны зүрх судасны өвчний түүх

7. ЖИРЭМСНИЙ ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Ерөнхий шилжүүлэх шалгуур

- 1.1. Өндөр эрсдэлтэй жирэмслэлт
18-аас доош, 35-аас дээш насны жирэмслэлт
Олон удаагийн төрөлт (≥ 5)
Урьд өмнө хүндрэлтэй жирэмслэлт, төрөлтийн түүх
- 1.2. Архаг өвчний хавсарсан байдал
Артерийн гипертензи
Чихрийн шижин
Бөөр, зүрх судасны архаг өвчин
Сэтгэцийн эмгэг

Хоёр. Жирэмсний хүндрэл илэрсэн тохиолдол

- 2.1. Жирэмсний үеийн даралт ихсэлт
Даралт $\geq 140/90$ мм.муб (давтан батлагдсан)
Преэклампси сэжиг (хаван, уурагтай шээс)
- 2.2. Цус багадалт
Hb < 90 г/л (дунд ба хүнд хэлбэр)
- 2.3. Цус алдалт
Үтрээний цус алдалт (аль ч үед)
Ихэс түрүүлэлт, ихэс ховхрол сэжиг
- 2.4. Халдвар
Шээсний замын халдвар давтагдах
TORCH халдвар сэжиг

Гурав. Урагтай холбоотой эрсдэл

- 3.1. Ураг өсөлт хоцрох (IUGR) сэжиг
- 3.2. Ураг хэт том (macrosomia)
- 3.3. Ургийн хөдөлгөөн багасах
- 3.4. Ургийн зүрхний цохилт хэвийн бус
- 3.5. Олон урагтай жирэмслэлт

Дөрөв. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд шууд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

- 4.1. Хүчтэй хэвлийн өвдөлт
- 4.2. Их хэмжээний цус алдалт
- 4.3. Таталт (эклампси)
- 4.4. Ургийн хөдөлгөөн огцом зогсох
- 4.5. Умайн агшилт эрт эхлэх (дутуу төрөлтийн сэжиг)
- 4.6. Амьсгал давчдах, ухаан балартах

8. ТӨРСНИЙ ДАРААХ ЭХИЙН ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Ерөнхий шилжүүлэх шалгуур

- 1.1. Ерөнхий биеийн байдал доройтсон
Сульдах, ядрах, ухаан балартах
Халууралт $\geq 38^{\circ}\text{C}$
Амьсгал давчдах
- 1.2. Архаг өвчний сэдрэл
Артерийн гипертензи
Чихрийн шижин
Зүрх судасны өвчин

Хоёр. Төрсний дараах хүндрэлүүд

- 2.1. Цус алдалт
Үтрээний их хэмжээний цус алдалт
Цус алдалт удаан үргэлжлэх, нэмэгдэх
- 2.2. Халдвар
Умай, үтрээний халдвар (өвдөлт, үнэртэй ялгадас)
Оёдлын шархны улайх, идээлэх
Хөхний үрэвсэл (mastitis), буглаа
- 2.3. Даралт ихсэлт, преэклампси
Даралт $\geq 140/90$ мм.муб
Толгой хүчтэй өвдөх, нүд бүрэлзэх
- 2.4. Цус багадалт
Hb < 90 г/л
Сульдах, толгой эргэх

Гурав. Сэтгэц, зан төрхийн өөрчлөлт

- 3.1. Төрсний дараах сэтгэл гутрал (depression) сэжиг
- 3.2. Хүүхдэд анхаарал халамж тавих чадвар буурах
- 3.3. Амиа хорлох бодол, зан үйл
- 3.4. Сэтгэцийн хурц өөрчлөлт (postpartum psychosis сэжиг)

Дөрөв. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд шууд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

- 4.1. Их хэмжээний цус алдалт
- 4.2. Таталт (эклампси)
- 4.3. Сепсис сэжиг (өндөр халууралт + ерөнхий байдал хүнд)
- 4.4. Ухаан алдалт
- 4.5. Амьсгалын дутагдал
- 4.6. Амиа хорлох оролдлого

9. НЯРАЙН ХЯНАЛТЫН ҮЕД ЛАВЛАГАА ШАТЛАЛЫН ЭМНЭЛЭГТ ШИЛЖҮҮЛЭХ ШАЛГУУР ҮЗҮҮЛЭЛТ

Нэг. Ерөнхий шилжүүлэх шалгуур

1.1. Ерөнхий биеийн байдал өөрчлөгдсөн

Сул, унтаа, хөхөх сулрах

Хөдөлгөөн багасах, хариу урвал муудах

Биеийн халуун $<36.5^{\circ}\text{C}$ эсвэл $\geq 37.5^{\circ}\text{C}$

1.2. Хооллолтын алдагдал

Хөхөө сайн хөхөхгүй, огт хөхөхгүй

Давтамж багасах, жин нэмэхгүй

Хоёр. Амьсгал, зүрх судасны шинж

2.1. Амьсгал ≥ 60 /мин эсвэл <30 /мин

2.2. Амьсгал тасалдах (апноэ)

2.3. Амьсгал давчдах, хамар сартайх, цээж хонхойх

2.4. Арьс, уруул хөхрөх (цианоз)

Гурав. Халдварын сэжиг

3.1. Халуурах эсвэл хэт даарч хөрөх

3.2. Унтаарах, сулрах

3.3. Арьс шархлах, идээлэх

3.4. Хүй орчим улайх, идээлэх

3.5. Сепсисийн сэжиг илрэх

Дөрөв. Шарлалт (нярайн шарлалт)

4.1. Төрснөөс хойш 24 цагийн дотор шарлах

4.2. Шарлалт хурдан нэмэгдэх

4.3. Гар, хөл, алга, уланд тархах

4.4. 14 хоногоос дээш үргэлжлэх

Тав. Мэдрэл, зан төлөвийн шинж

5.1. Таталт

5.2. Хэт уйламхай эсвэл хариу урвалгүй

5.3. Булчингийн тонус сулрах эсвэл хэт чангарах

Зургаа. Жингийн өөрчлөлт

6.1. Төрсний жингийн $>10\%$ алдах

6.2. Жин нэмэхгүй удах

6.3. Дутуу нярай (premature) + эрсдэлтэй

Долоо. Яаралтай шилжүүлэх нөхцөл

Дараах тохиолдолд шууд лавлагаа шатлалд шилжүүлнэ:

- 7.1. Амьсгалын дутагдал
- 7.2. Таталт
- 7.3. Сепсис сэжиг
- 7.4. Хөхөхгүй + сул байдал
- 7.5. Хүнд шарлалт
- 7.6. Ухаангүй байдал